

CENTRALNE ZESPOŁY ARTYSTYCZNE P. O. I. A „ARTOS“

TEATR „ESTRADA“

WARSZAWA, UL. SIERPECKA 7

ALEKSANDER FREDRO

„JESTEM ZABÓJCA“

„TERAZ“

„PAN BENET“

(Jednoaktowe Komédie)

P R O G R A M

ALEKSANDER FREDRO

Aleksander Fredro, największy komedipisarz polski (1793 — 1876) urodził się w Galicji w zamożnej rodzinie szlacheckiej.

Życie jego przypada na kilka różnych okresów historycznych wieku XIX: Ostatnie lata wojen napoleońskich, Powstanie Listopadowe, Wiosna Ludów, Powstanie Styczniowe i początki kapitalizmu. Wypadki te drugoplanowo przesuwają się w twórczości pisarza, która ma bardzo swoistą linię rozwoju.

Przede wszystkim Aleksander Fredro maluje swoje własne środowisko szlacheckie z jego śmiesznościami i wadami, na które patrzy trochę pobłażliwie, ale umie je wiernie pokazać i złośliwie ośmieszyć.

Znakomity komedipisarz był tak wielkim realistą, że często wymowa obiektywna jego twórczości stoi w sprzeczności z ideologią pisarza.

Wbrew swemu związaniu ze środowiskiem, z całym swym talentem obnaża warcholstwo, hipokryzję, snobizm, wygodnictwo, pogoń za pieniądzem polskiej szlachty. Utwory jego stają się ilustracją uzupełnieniem naszej wiedzy o epoce. W tym tkwi wielka wartość jego komedii.

Napisał około 40 utworów jedno i kilku aktowych. Stworzył bogatą galerię postaci, które weszły na stałe do historii naszej literatury i teatru. Był mistrzem w tworzeniu komedii charakterów, komedii intrygi, sytuacji dramatycznych, które znajdują ujście w komicznym, nieoczekiwanym rozwiązaniu.

Do najwybitniejszych jego komedii należą: „Pan Geldhab“ (1819), „Mąż i żona“ (1829), „Cudzoziemczyni“ (1824), „Odludki i poeta“ (1825), „Damy i Huzary“ (1826), „Śluby panieńskie“ (1827/33), „Zemsta“ (1833) i „Dożywocie“ (1835).

Po sukcesach początkowych Aleksander Fredro spotyka się z krytyką współczesną, a ostry artykuł poety Seweryna Goszczyńskiego powoduje milczenie wielkiego pisarza przez 15 lat. „Połamałem moje pióro autorskie...“ jak się wyraża w swoich pamiętnikach „Trzy po trzy“. W r. 1855 powraca do „pióra“, ale komedii swoich nie drukuje, ani nie wystawia za życia. Należą do nich: „Świeczka zgasła“, „Wielki człowiek do małych interesów“, „Pan Benet“, „Jestem zabójcą“, „Teraz“.

W Polsce Ludowej twórczość Aleksandra Fredry przechodzi swój renesans.

Komedie jego znajdują się w żelaznym repertuarze prawie wszystkich teatrów, są ulubionymi pozycjami dla aktorów i publiczności.

Zdrowy śmiech i humor wielkiego klasyka stały się własnością nowej masowej widowni naszych teatrów.

(Wp)

„JESTEM ZABÓJCA“

KOKOSZKIEWICZ, opiekun Klary — Kazimierz Sędzimir
DOWMUND, jego przyjaciel — Zdzisław Ożarowski
MARSKI — Ryszard Marzecki
KLARA — Elżbieta Kuske
ZUZIA, służąca Klary — Alicja Rostańska
FILIP, służący Kokoszkiewicza — Bolesław Kostrzyński

„T E R A Z“

BARONOWA MOLSKA, wdowa lat 40 — Irena Jaglarzowa
AGATA } jej siostrzenice — Elżbieta Kuske
JOHANNA } kuzynki Leona — Janina Anusiakówna
LEON CHWIEJSKI — Kazimierz Sędzimir
BENIAMIN PODZIEMSKI — Ryszard Marzecki
LEOPOLD WIENER — Antoni Kosmyra
ERNEST WIRSKI — Janusz Kilariski
JÓZEF, służący — Cyryl Seredyński

„P A N B E N E T“

PAN BENET — Antoni Kosmyra
PUŁKOWNIK, jego brat — Zdzisław Ożarowski
ZDZISŁAW, jego synowiec — Janusz Kilariski
PAULINA — Janina Anusiakówna
STEFAN, służący Beneta — Cyryl Seredyński
MACIUŚ, służący pułkownika — Bolesław Kostrzyński

Reżyseria:
ZBIGNIEW SAWAN

Kostiumy i dekoracje:
JAN MARCIN SZANCER

Kierownictwo artystyczne:
WANDA PADWA
Kierownictwo administracyjne:
JANUSZ CZARNOCKI

Wszystkie trzy nasze jednoaktówki pochodzą z ostatniego okresu twórczości Aleksandra Fredry z lat 1859 — 1864. Posiadają one wyraźnie znamiona historyczne swoich czasów i w realistycznych obrazach komediowych daje się odczuć zmierzch szlacheckiego, coraz większa rola bogacącego się mieszczaństwa, obłądana pogoń za pieniądzem — wszystko to dowcipnie ukazane w malutkim kręgu powikłań rodzinnych i planowanych zyskowych mariaży.

Akcja jednoaktowej farsy „Jestem zabójcą“ (r. 1864) rozgrywa się w małym galicyjskim miasteczku, gdzie właściciel młyna, ziemi ornej, czterech domów i intratnej pasieki chce się ożenić z młodą swą wychowanicą, która kocha się w kim innym. Celem złamania uporczywego opiekuna zostaje zainscenizowana pomyłka... która szczęśliwie pozwala doprowadzić do małżeństwa zakochanych.

* * *

Szkic dramatyczny pt. „Teraz“ powstał w 1861 roku. Autor chciał tu odejść od czysto komediowej formy i ukazać w skrócie współczesnemu „teraz“. Owo „teraz“ z lat tuż - przedpowstaniowych — to przesunięcie się do ośrodka życia ekonomicznego z majątków ziemskich do miast. To rozkwit banków, gonitwa wśród akcji, dochodów, dywidend, długów i należności, to życie pod kątem widzenia „korzystnego Geschäftu“. Teraz już nie rodzice planujący mariaże swych dzieci mówią o ich dochodach

i dopasowanych majątkach. Owe młode panienki, które w innych komediach Fredry próbują przeciwstawić się krzywdzącej woli rodziców i opiekunów i pójść za głosem serca, — teraz same kalkulują i obliczają skrupulatnie korzyści małżeństwa. — Pieniądz wkrada się we wszystkie zakamarki życia. Rośnie przemysł, rozwija się handel, krzepnie kapitalizm. Bledną i tracą znaczenie ludzie polujący na łatwą popularność, pieczeniarze — jeśli nie mogą się podeprzeć rulonem złota (jak Podziemski), zostają w tyle zapomniani ci, którzy nie umieją dotrzymać kroku w nowym tempie życia. Szybka decyzja, energiczne działanie i zawsze trzeźwy umysł w ocenie zysków — oto czego wymaga się od człowieka teraz.

* * *

Do najlepszych utworów Aleksandra Fredry należy jednoaktówka „Pan Benet“ (1859).

Komedia ta pisana potoczystym wierszem osnuta została wokół prymitywnej — zdawałoby się — intrygi: dwoje młodych i zakochanych w sobie ludzi przez swą porywczoność i zapalczywość komplikuje sobie życie i własne szczęście. Ale nie w ich perypetiach leży główny komizm i „morał“ sztuki. Cała akcja rozgrywa się w domu starego wygodnickiego, nieroba i egoisty, pana Beneta.

Znakomity Pan Benet, walczący o „spokojność“ powiększył galerię typów szlacheckich, odtwarzanych przez wielkiego pisarza - realistę.

Cena 60 gr.